

Η εξωκοινοβουλευτική Αριστερά στην Ιταλία. Αφιέρωμα στη Lotta Continua και τη Potere Operaio. Μέρος 2ο: Potere Operaio

barikat

Ένα ζήτημα που είναι άξιο αναφοράς σε σχέση με την ιταλική εξωκοινοβουλευτική αριστερά είναι ο ιδεολογικός προσανατολισμός της. Δεν μιλάμε απλά για ιδεολογικό ετεροπροσδιορισμό αλλά για μια αυτόφωτη εξωκοινοβουλευτική Αριστερά. Το βέβαιο είναι πως την ώθηση την έδωσε η εμμονή του Πάλμυρο Τολιάτι στη «κοινοβουλευτική τάξη», τα στενά -για το Κομμουνιστικό Κόμμα ης Ιταλίας- πλαίσια που είχαν μπει μετά τη στροφή του Σαλέρνο.

Οι ιδιαιτερότητες της ιταλικής οικονομίας, η βίαιη εισαγωγή στο νεοφιλελεύθερο μοντέλο παραγωγής, οι κοινωνικές εκρήξεις της δεκαετίας του 1960 έδωσαν «πνοή» στην εξωκοινοβουλευτική Αριστερά η οποία μέσω των κοινωνικών αγώνων αποκρυστάλλωσε νέα κοινωνικά υποκείμενα και πλαισίωσε τους εργατικούς αγώνες (σαν αυτούς του Θερμού Φθινοπώρου του 1968 στις μεγάλες βιομηχανίες του ιταλικού βορρά) με το ριζοσπαστικό λόγο που έλειπε από το Κομμουνιστικό Κόμμα. Η διάσταση μεταξύ εξωκοινοβουλευτικής αριστεράς και Κ.Κ.Ι. θα μπορούσε να πει κάνεις ότι εδραιώθηκε με την ανάληψη της θέσης του γενικού γραμματέα του Κ.Κ.Ι. από τον Ενρίκο Μπερλινγκουέρ ο οποίος ηγήθηκε του ρεύματος του ευρωκομμουνισμού και υπήρξε ο θεμελιωτής του ιστορικού συμβιβασμού.

Αυτή η στροφή του Κ.Κ.Ι. θεωρήθηκε από τον θεωρητικό της Potere Operaio, Τόνι Νέγκρι ως συμβιβασμός με κάθε μέσο. Οι λαϊκές δυνάμεις που στην ουσία αποτελούν την ουσία της εξέλιξης της εργατικής τάξης αντιμετωπίζονταν απλά σαν ένα φαινόμενο μέσα σε μια καπιταλιστική οικονομία. Το ζητούμενο λοιπόν για την εξωκοινοβουλευτική αριστερά ήταν το υποκείμενο, δηλαδή ο εργάτης, να βρεθεί απέναντι από το σύστημα το οποίο τον «γέννησε» και όχι ένα αποτελεί ένα απλό φαινόμενο μέσα σε αυτό.

Η γέννηση της Potere Operaio

Η Potere Operaio δημιουργήθηκε την ίδια περίοδο με τη Lotta Continua, το φθινόπωρο του 1969 και παρέμεινε ενεργή μέχρι το 1973. Εκείνο το Σεπτέμβρη του 1969 και ενώ το φοιτητικό και το εργατικό κίνημα βρισκόταν σε αναβρασμό, από μια διάσπαση στο εσωτερικό του κινήματος δημιουργήθηκε η Lotta Continua και η Potere Operaio.

Ο πρώτος πυρήνας που δημιουργείται το Σεπτέμβρη του 1969 από στη περιοχή της Εμίλια Ρομάνα όπου υπήρχε ήδη εξωκοινοβουλευτική δράση ήδη από το 1967. Χρόνια αργότερα ο Τόνι Νέγκρι θα πει για τις κινητοποιήσεις του Τορίνο: «Το Τορίνο ήταν το δικό μας Ντιτρόιτ και η Μιραφιόρι τα δικά μας εργαστήρια Πουλίτοβ» .

Κοινό χαρακτηριστικό με τη Lotta Continua ήταν οι τακτικές συνελεύσεις εργαζομένων που στόχο είχε έκτος από την έκθεση πρακτικών προβλημάτων στους χώρους εργασίας, την ιδεολογικοπολιτική ζύμωση των εργατών. Η Potere Operaio μαζί με τη Lotta Continua (κυρίως αυτές οι δύο οργανώσεις χωρίς να αποκλείονται άλλοι σχηματισμοί που δεν αναφέρονται σε αυτό το αφιέρωμα) επεξεργαστήκαν μια σειρά θεωρητικών εργαλείων και

αναλύσεων που συνοψίζονται στην έννοια του «εργατισμού»[1] .

Η βασική θέση του εργατισμού είναι πως, η εκμηχάνιση τροποποιεί με τέτοιο τρόπο τη διαδικασία της εργασίας έτσι ώστε οι εργάτες δουλεύοντας στην αλυσίδα παραγωγής να χάνουν την ειδικότητά τους, τις τεχνικές τους γνώσεις, και εκείνα τα στοιχεία που ήταν το κύριο όπλο τους απέναντι στο κεφάλαιο.[2] Η διαδικασία της απειδίκευσης βρήκε εφαρμογή στο Ταιηλορισμό και στο Φορντισμό. Ο ταιηλορισμός θέτοντας ως στόχο την εντατικοποίηση της εργασίας, την κατατέμνει, ενώ ο φορντισμός εισάγει στην εργασιακή διαδικασία τις μηχανές που αυξάνουν την παραγωγικότητα της εργασίας οργανώνοντας την έτσι ώστε να επέλθει η ιδανική κατάταμησή της. Και οι δυο «τάσεις» αποειδικεύουν τον εργάτη: τις γνώσεις του, τις δεξιότητες που έχει αναπτύξει μέσα στη δουλειά, τις ιδιοποιείται το κεφάλαιο και τις ενσωματώνει στις μηχανές. Ταυτόχρονα η εργασία διαιρείται σε διανοητική και χειρωνακτική, εργασία διεύθυνσης και εργασία εκτέλεσης και οι επιστήμες γίνονται αυτόνομη παραγωγική δύναμη που ελέγχεται από το κεφάλαιο. Ο Ταιηλορισμός και ο Φορντισμός εμφανίζονται έτσι σαν απόπειρα του κεφαλαίου (τέλεια πετυχημένη κατά τον εργατισμό) να αποειδικεύσει τον εργάτη, να καταστρέψει την αξία της εργατικής δύναμης. [3]

Η Potere Operaio ανέδειξε τις δικές τις θέσεις για τη ταξική πάλη που ήταν εξ ολοκλήρου δομημένες γύρω από τον εργάτη, ξεπερνώντας τον βιομηχανικό κόσμο όπου δραστηριοποιείται ο εργάτης, φθάνοντας ως αυτό που χαρακτηριστικά λέγεται το «κίνημα της αυτονομίας». Στόχος της εξωκοινοβουλευτικής Αριστεράς ήταν αυτό το κίνημα της αυτονομίας να εξαπλωθεί πλέον σε όλους τους κοινωνικούς χώρους, να συνδυάσει την άρνηση της εργασίας με την άρνηση όλων των θεσμών της αστικής κοινωνίας, κοινωνικότητα, να εκφραστεί μέσα από την αντικουλτούρα, μέσα από εκατοντάδες έντυπα και ραδιοφωνικούς σταθμούς, να οργανώσει εκτεταμένες απαλλοτριώσεις και επανοικειοποιήσεις κτηρίων με απώτερο σκοπό τη λεγόμενη αυτομείωση[4]. Ο Νέγκρι αναφέρει χαρακτηριστικά: «Στο Μιλάνο υπήρχαν γειτονιές που είχαν “απελευθερωθεί” και δεν πλήρωναν φόρους ούτε μεταφορές ούτε ενοίκια. Ήταν γειτονιές αυτοδιαχειριζόμενες, όπου δοκιμαζόταν πειραματικά μια άλλη οργάνωση, μια οργάνωση εντυπωσιακής χαράς. Αν η αστυνομία περνούσε από αυτή τη γειτονιά, την απέκρουαν αμέσως. Όλα τα ελεύθερα σπίτια είχαν καταληφθεί . Η ζωή εκεί ήταν απίστευτη, δεν μπορείτε να το φανταστείτε»[5].

Αυτή η διαδικασία της αυτο-οργάνωσης και του «αυθορμητισμού» των αγώνων αποτέλεσε την βασική έννοια της αυτονομίας των εργαζομένων, η οποία μαζί με τη διαδικασία της «άρνησης εργασίας» αποτέλεσαν το θεμελιώδες πλαίσιο της πολιτικής της Potere Operaio.

Η ανάπτυξη της οργάνωσης

Τον Ιανουάριο του 1970 πραγματοποιήθηκε στη Φλωρεντία, το πρώτο εθνικό συνέδριο της Potere Operaio στο οποίο συμμετείχαν λιγότερα από εκατό άτομα. Υπήρξε συζήτηση σχετικά με το τι είδους οργάνωση επιθυμούσαν: πιο ορθά διαρθρωμένη, πιο πειθαρχημένη και «ελεγχόμενη». Όπως και τόσες άλλες εξωκοινοβουλευτικές ομάδες, έτσι και η Potere Operaio δεν ήταν ιδιαίτερα οργανωμένη και δεν είχε καταστατικό. Έγιναν προσπάθειες να δοθεί μεγαλύτερη συνοχή και πειθαρχία στην οργάνωση, ωστόσο, αυτό είναι κάτι που το κατάφεραν λίγο πριν τη διάλυσή της.

Η αρχή έγινε στο δεύτερο εθνικό συνέδριο του Σεπτεμβρίου 1970 που στη πραγματοποιήθηκε στη Μπολόνια, και διορίστηκε μια εθνική ηγεσία από όπου εξελέγη ο πρώτος πολιτικός γραμματέας, Αλμπέρτο Μανάγκι. Ακολουθούν οι ταραχές στη Νότια

Ιταλία και το δόκιμο έδαφος για εξέγερση και έτσι αποφασίστηκε μια πολιτική παρέμβαση στις νότιες περιοχές όπου η παρουσία της Potere Operaio ήταν μέτρια και η απόπειρα να ενωθούν με την ομάδα των εργατών της ομάδας Μανιφέστο, απέτυχε.

Την ίδια περίοδο, η Potere Operaio όπως και άλλες ομάδες της εξωκοινοβουλευτικής Αριστεράς, λάμβαναν υπόψιν τους το πρόβλημα της βίας με σκοπό τη καθοδήγηση της πολιτικής συνείδησης. «Το πρόβλημα της βίας, βρισκόταν στα σύνορα παρανομίας-νομιμότητας και δεν ήταν προνόμιο της εργατικής εξουσίας. Εκείνη την εποχή, η έστω μικρής κλίμακας βία ήταν ένα γεγονός για όλες τις ομάδες» [6]

Το τρίτο εθνικό συνέδριο της οργάνωσης της Potere Operaio πραγματοποιήθηκε στη Ρώμη τον Σεπτέμβριο του 1971 και ήταν το πιο εντυπωσιακό. Το σύνθημα ήταν: «Potere Operaio για το κόμμα, για την εξέγερση, για τον κομμουνισμό». Περισσότεροι από χίλιοι ήταν συμμετέχοντες που αντιπροσώπευαν 57 οργανώσεις. Η εικόνα που ήθελαν να δώσουν ήταν η εικόνα ενός συγκροτημένου κόμματος με συγκεκριμένες κατευθύνσεις, όπου μέσα από συλλογικές διαδικασίες εξέλεξε το νέο γραμματέα: τον Τόνι Νέγκρι.

Το «ξαφνικό» τέλος

Ακολούθησε η οργανωμένη προσπάθεια για τη δημιουργία ένοπλου σώματος μέσα στη Potere Operaio, με σκοπό την εξέγερση της εργατικής τάξης. Δεν είναι σαφές αν η Potere Operaio είχε στόχο την κατάληψη εξουσίας. Ωστόσο, ο Βαλέριο Μορούτσι (που αργότερα μπήκε ενεργά στον ένοπλο αγώνα καθώς έγινε ενεργό μέλος των Ερυθρών Ταξιαρχιών) ήταν υπεύθυνος του ένοπλου τμήματος της Ρώμης το οποίο είχε οργανώσει ο ίδιος.

Ο θάνατος του Τζιαντζιάκομο Φελτρινελι, (εκδότη και ακτιβιστή της εξωκοινοβουλευτικής αριστεράς) που βρέθηκε νεκρός κάτω από πυλώνα υψηλής τάσης στις 15 Μαρτίου του 1972, ενώ επεξεργαζόταν εκρηκτικές ύλες που θα χρησιμοποιούνταν σε κάποια επιχείρηση της οργάνωσης στην οποία ανήκε (πιθανότατα ετοίμαζε εκρηκτικά για την Ομάδα Δράσης των Παρτιζάνων). Ο θάνατος του Φελτρινελι έφερε αναστάτωση στην επαναστατική αριστερά, αλλά κυρίως στην Potere Operaio, κι αυτό γιατί βρέθηκε αναμειγμένος στο θάνατο του Φελτρινελι ένα μέλος της Potere Operaio, ο Κάρλο Φιορίνι.

Τα μέλη της Potere Operaio καθαίρεσαν τον Τόνι Νέγκρι στο συνέδριο της Φλωρεντίας τον Ιούνιο του 1972, και εξέλεξαν στη θέση του τον Φράνκο Πιπέρνο. Οι εσωτερικές διαφορές είχαν γίνει πια εμφανείς. Από τη μία πλευρά, ήταν εκείνοι που υποστήριζαν το Νέγκρι, και πίστευαν ότι η λειτουργία και η πολιτική μορφή της ομάδας είχαν τελειώσει επομένως η διάλυση ήταν μονόδρομος. Το μόνο που πρότειναν να παραμείνει ακέραιο από την οργάνωση ήταν οι συνδικαλιστικές οργανώσεις μέσα στη βιομηχανία. Από την άλλη πλευρά, ήταν εκείνοι που, μαζί με τον Φράνκο Πιπέρνο, υποστήριζαν τη συνέχιση της οργάνωσης γιατί σύμφωνα με αυτούς ο πολιτικός αγώνας όφειλε να συνεχιστεί.

Οι εσωτερικές διαιρέσεις έγιναν πιο έντονες μετά από αυτό που συνέβη στην περιοχή της Πριμαβάλε. Εκεί, τη νύχτα μεταξύ 15ης και 16ης Απριλίου 1973 κάποιος έβαλε φωτιά στο σπίτι της οικογένειας του Μάριο Ματέι, ο οποίος ήταν γραμματέας της τοπικής οργάνωσης της MSI (Ιταλικό Σοσιαλιστικό Κίνημα). Τα δύο παιδιά του Ματέι έχασαν τη ζωή τους και τρία μέλη της Potere Operaio συνελήφθησαν ως ύποπτοι για την επίθεση. Πρωτοδίκως αθωώθηκαν λόγω ανεπαρκών στοιχείων, όμως τελικά καταδικαστήκαν σε δεκαοκτώ χρόνια φυλάκιση για ανθρωποκτονία.

Η Potere Operaio ουσιαστικά διαλύθηκε λίγο μετά το συνέδριο της Ροσολίνα (31 Μαΐου - 3 Ιουνίου 1973). Είχαν προηγηθεί συλλήψεις και κατηγορίες για ανθρωποκτονία σε βάρος μελών της Potere Operaio. Το χάσμα ανάμεσα στις δύο ομάδες ήταν πλέον αγεφύρωτο και πολλά μέλη δεν αναγνώρισαν αυτό το τρίτο συνέδριο της οργάνωσης και όπως είπε και ένα μέλος της Potere Operaio μετά το συνέδριο της Ροσαλίνα «οι θέσεις της Potere Operaio είχαν αρχίσει να φθίνουν πολύ πριν το συνέδριο». Δεν ακολούθησε κάποια επίσημη διάλυση, απλώς η Potere Operaio σταμάτησε τη δράση της σε όλα τα επίπεδα ξεκινώντας από το πολιτικό και πέρασε σταδιακά στο κομμάτι των εργατικών αγώνων όπου έπαψε πια να έχει την επιρροή και την αίγλη του παρελθόντος.

[1] Nanni Balestrini ,Vogliamo tutto, Nova edizione Derive Approdi, 2004

[2] Ηλία Ίωακείμογλου, Συλλογικός εργάτης ή εργάτης μάζα; (Σημειώσεις για μια κριτική του εργατισμού), Τεύχος 3, περίοδος: Απρίλιος - Ιούνιος 1983

[3] Ηλία Ίωακείμογλου, Συλλογικός εργάτης ή εργάτης μάζα; (Σημειώσεις για μια κριτική του εργατισμού), Τεύχος 3, περίοδος: Απρίλιος - Ιούνιος 1983

[4] Nanni Balestrini ,Vogliamo tutto, Nova edizione Derive Approdi, 2004

[5] Τόνι Νέγκρι, Η ζωή μου – από το Άλφα ως το Ωμέγα, μτφ. Μ. Κουνέζη, Μεταίχμιο, Αθήνα 2002.

[6] Aldo Grandi, "La generazione degli anni perduti. Storie di Potere Operaio", Torino, Einaudi, 2003